

SELETUSKIRI

EESTI SEISUKOHAD EUROOPA KOMISJONI 2023. AASTA OKTOOBRI ALGATUSE KOHTA SEOSSES TEATAVATE ARUANDLUSNÕUETEGA FINANTSTEENUSTE JA INVESTEERIMISTOETUSE VALDKONNAS

1 SISSEJUHATUS

1.1. Ettepanek seoses teatavate aruandlusnõuetega finantsteenuste ja investeerimistoetuse valdkonnas

Euroopa Komisjon (edaspidi *komisjon*) avaldas 2023. aasta 17. oktoobril ettepaneku „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1092/2010, (EL) nr 1093/2010, (EL) nr 1094/2010, (EL) nr 1095/2010 ja (EL) 2021/523 seoses teatavate aruandlusnõuetega finantsteenuste ja investeerimistoetuse valdkonnas¹“ kohta.

Ettepaneku ajendiks on komisjon teatis „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“², milles viidatakse, kui oluline on õigusraamistik, mis aitab tagada eesmärkide saavutamise minimaalsete kuludega. Komisjoni ettepanek on osa esimesest meetmepaketist, mille eesmärk on ühtlustada ja muuta aruandlusnõuded vajaduspõhisemaks. Eesmärgi saavutamiseks uuritakse põhjalikult kehtivaid aruandlusnõudeid, et hinnata nende jätkuvat asjakohasust, eesmärgiga muuta need tõhusamaks. See tugineb kehtivatele õigusnormidele, millega on juba ette nähtud teabevahetus teatava finantsteenuste sektori asutuste vahel, tugevdades õiguslikku alust andmete jagamiseks ametiasutuste vahel, sealhulgas sektoriüleselt.

1.2. Regulatsiooni eesmärk ja Eestis avaldub peamine mõju

Terminid

- **ESRB** - Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (muudetakse (EL) nr 1092/2010 ehk ESRB määrust);
- **ESA-d** – Euroopa Järelevalveasutused, kelleks on:
 - o **EBA** - Euroopa Pangandusjärelevalve asutus (muudetakse (EL) nr 1093/2010 ehk EBA määrust);
 - o **EIOPA** - Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionijärelevalve asutus (muudetakse (EL) nr 1094/2010 ehk EIOPA määrust);
 - o **ESMA** - Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve asutus (muudetakse (EL) nr 1095/2010 määrust ehk ESMA määrust);
- **Pädevad asutused:**
 - o riiklik finantsjärelevalve asutus;
 - o Euroopa Keskpank;
 - o rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamise direktiivi (*edaspidi* AMLD) kohane järelevalveasutus ;
 - o hoiuste tagamise skeeme haldav asutus;
 - o kriisilahendusasutus;
 - o kriisilahendusnõukogu;
 - o investeringute tagamise siseriiklike skeeme haldavad asutus.
- **Ametiasutus** – ühisnimetaja ESA-del, ESRB-l ja pädevatel asutustel;
- **Finantsasutus/finantseerimisasutus**
 - o ESRB määrus kasutab terminit „finantseerimisasutus“ – mis tahes ettevõtja või üksus, kelle tegevust reguleeritakse liidu õigusaktidega, millele on osutatud EBA määruse, EIOPA määruse ja

¹[https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2023/0593/COM_COM\(2023\)0593_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2023/0593/COM_COM(2023)0593_EN.pdf)

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023DC0168&from=EN>

ESMA määruse artikli 1 lõikes 2, või mis tahes teine liidus asuv ettevõtja või üksus, kelle põhitegevus on sarnast laadi.

- EBA, EIOPA, ESMA määrustes kasutatakse terminit finantsasutus ning ettepanekus on täpsustus, et „Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „finantsasutus“ määruse (EL) nr 1092/2010 ehk ESRB määruse artikli 2 punktis a määratletud finantseerimisasutust“
- **Rakenduspartner** - finantseerimisasutus või muu finantsvahendaja, kellega InvestEU määruse kohaselt on komisjon sõlminud tagatislepingu.

Ettepaneku kohaldamisulatus

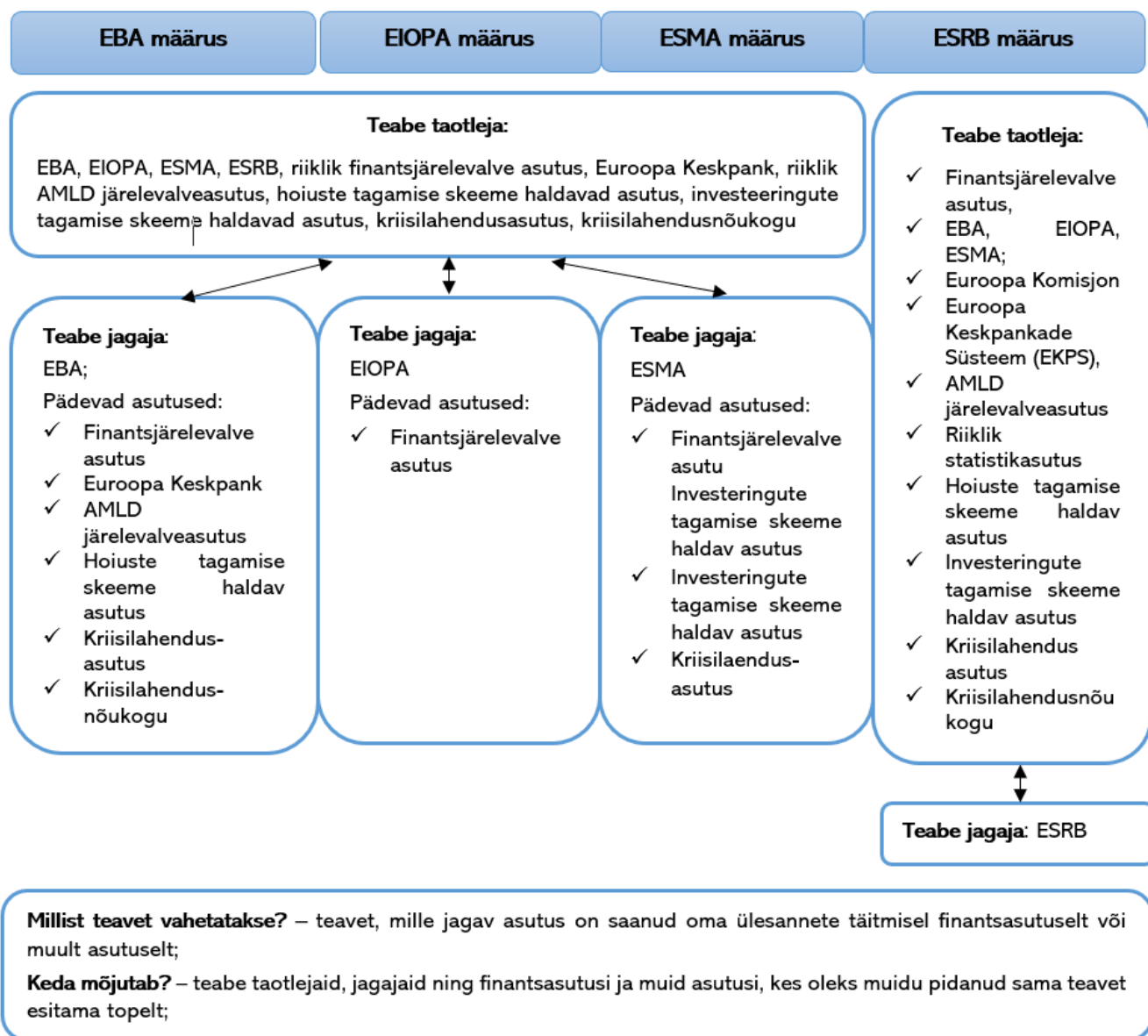
Muudetav EL õigusakt	Mõjutatud finantsasutused (finantseerimisasutused) ja ametiasutused
(EL) nr 1092/2010 – ESRB määrus	<ul style="list-style-type: none"> - ESRB, kui teabe jagaja; - ESRB-lt teabe taotleja (riiklik finantsjärelevalve asutus, ESA-d komisjon, Euroopa Keskpankade Süsteem (EKPS), AMLD järelevalveasutus, riiklik statistikasutus, hoiuste tagamise skeeme haldav asutus, kriisilahendusasutus, kriisilahenduskogu); - finantseerimisasutused ja muud asutused, kellelt teabe taotleja muidu küsiks sama teavet (liidu õiguse alusel); - finantseerimisasutused, teadlased ja muud üksused, kellele teadusuuringute ja innovatsiooni eesmärgil ESRB võib teavet jagada.
(EL) nr 1093/2010 – EBA määrus	<ul style="list-style-type: none"> - EBA, kui teabe jagaja; - pädev asutus, kui teabe jagaja (riiklik finantsjärelevalve asutus, Euroopa Keskpank, AMLD kohane järelevalveasutus, hoiuste tagamise skeeme haldav asutus, kriisilahendusasutus, kriisilahenduskogu); - EBA-lt või pädevalt asutuselt teabe taotleja (nt EIOPA, ESMA, ESRB, riiklik finantsjärelevalve asutus, Euroopa Keskpank, riiklikud AMLD kohased järelevalveasutused, hoiuste tagamise skeeme haldavad asutused, kriisilahendusasutused); - finantsasutused ja muud asutused, kellelt teabe taotleja muidu küsiks sama teavet (liidu õiguse alusel); - finantsasutused, teadlased ja muud üksused, kellele teadusuuringute ja innovatsiooni eesmärgil EBA võib teabele juurdepääsu anda; - komisjon, kellele võib EBA teavet jagada.
(EL) nr 1094/2010 – EIOPA määrus	<ul style="list-style-type: none"> - EIOPA, kui teabe jagaja; - pädev asutus, kui teabe jagaja (riiklik finantsjärelevalve asutus); - EIOPA-lt või pädevalt asutuselt teabe taotleja (nt EBA, ESMA, ESRB, riiklikud pädevad asutused, Euroopa Keskpank, riiklikud AMLD kohased järelevalveasutused, hoiuste tagamise skeeme haldavad asutused, kriisilahendusasutus); - finantsasutused ja muud asutused, kellelt teabe taotleja muidu küsiks sama teavet (liidu õiguse alusel); - finantsasutused, teadlased ja muud üksused, kellele teadusuuringute ja innovatsiooni eesmärgil EIOPA võib teabele juurdepääsu anda; - komisjon, kellele EIOPA võib teavet jagada.
(EL) nr 1095/2010 – ESMA määrus	<ul style="list-style-type: none"> - ESMA, kui teabe jagaja; - pädev asutus, kui teabe jagaja (riiklik finantsjärelevalve asutus, investeringute tagamise siseriiklikke skeeme haldavad asutus, kriisilahendusasutus); - ESMA-t või pädevalt asutuselt teabe taotleja (EBA, EIOPA, ESRB, riiklikud järelevalveasutused, Euroopa Keskpank, riiklikud AMLD kohased järelevalveasutused, hoiuste tagamise skeeme haldavad asutused, investeringute tagamise siseriiklikke skeeme haldavad asutus, kriisilahendusasutused); - finantsasutused ja muud asutused, kellelt teabe taotleja muidu küsiks sama teavet (liidu õiguse alusel); - finantsasutuse, teadlased ja muud üksused, kellele teadusuuringute ja innovatsiooni eesmärgil ESMA võib teabele juurdepääsu anda;

	- komisjon, kellele ESMA võib teavet jagada.
(EL) 2021/523 – „InvestEU“ määrus	- komisjon; - rakenduspartnerid ³ (kokku on neid 16, ei puuduta Eesti asutusi); - mikroettevõtjad, VKE-d ja muud äriühingud ja finantsvahendajad, kes peavad esitama andmeid rakenduspartneritele aruandluse eesmärgil.

Ettepaneku põhieesmärgiks on vähendada finantsasutuste ja ametiasutuste halduskoormust seoses teabe küsimise ja jagamisega ning korrastada teabe jagamise õigusi teabe taaskasutamise eesmärgil.

Eesmärk nr 1 – dubleerivate teabetaotluste vältimine

Finantssektori üle järelevalvet tegevate ametiasutuste (ESA-d, ESRB, pädevad asutused) vahel teabe vahetamist käsitleva ettepaneku eesmärk on vältida dubleerivaid teabetaotlusi, mille puhul on mitmel asutusel volitused koguda finantsasutustelt või muudelt üksustelt teatavaid andmeid (olenemata sellest, kas teised ametiasutused neid juba koguvad või mitte), kuid neil puudub selge õiguslik alus nende andmete omavaheliseks jagamiseks (vt joonist 1).

Joonis 1. Teabevahetus asutuste vahel ettepaneku kohaselt

³ https://investeu.europa.eu/investeu-programme/investeu-fund_en#paragraph_170

Eesmärk nr 2 – liigsete või aegunud aruandlusnõuete kõrvaldamine

ESA-dele antakse volitus vaadata korrapäraselt läbi ja kõrvaldada aruandlusnõuded, mis on liigsed või aegunud, näiteks tõhustatud teabevahetuse tõttu. Sellega välditakse olukorda, kus ettevõtjad peavad esitama sama teavet mitu korda.

Eesmärk nr 3 – komisjonile finantsasutuse kohta teabe jagamine

ESA-d, ESRB ja pädevad asutused jagavad komisjonile teavet finantsasutuste kohta, parandades komisjoni võimalusi saada andmeid poliitika kujundamiseks ning mõjuhinnangute ja hindamiste tegemiseks.

Eesmärk nr 4 – teabe jagamine teadlastele, teiste finantsasutustele ja muudele üksustele teadusuuringute ja innovatsiooni eesmärgil

Selleks, et järelevalveasutustele esitatud andmeid saaks veelgi paremini kasutada, toetatakse ettepanekuga ka teabe kasutamist finantsteenustega seotud teadusuuringute ja innovatsiooni eesmärgil, võimaldades rangetel tingimustel jagada ametiasutuste valduses olevat teavet finantsasutuste, teadlaste ja muude õigustatud huviga üksustega. Saadud teavet jagatakse üksnes selle asutuse nõusolekul, kes teabe algelt sai.

Eesmärk nr 5 – InvestEU rakenduspartnerite halduskoormuse vähendamine

Ettepanek vähendada EL ülese finantseerimisvahendi „InvestEU“ rakendamist käsitlevate aruannete esitamise sagedust, muudab õigusaktide eesmärkide saavutamise tõhusamaks ja vähem koormavaks InvestEU rakenduspartneritele ning seega ka mikroettevõtjatele, VKEdele ja muudele äriühingutele ning finantsvahendajatele, kes peavad esitama andmeid rakenduspartneritele aruandluse eesmärgil.

Peamine mõju Eestile. Kuigi ESRB, EBA, EIOPA ja ESMA määruste muudatuste eesmärk on pigem tagada, et nimetatud asutused vahetavad omavahel teavet, võivad muudatused tähendada, et teabetaotlused Finantsinspeksioonile võivad samuti suurened.

Eesti finantsasutusi võivad mõjutada eelkõige muudatused, millega seoses jagatakse nende kohta järelevalve eesmärkidel kogutud teavet komisjoniga (kuigi anonüümselt) ja teiste finantsasutuste, teadlaste ja muude üksustega. Mõju võib avalduda, kui ei suudeta tagada sellise järelevalvelise teabe jätkuv konfidentsiaalsus või finantsasutuse anonüümsus.

Muudatused ei eelda asutuste organisatsioonilisi muudatusi. Siiski võivad pädevate asutuste puhul osutada vajalikuks teatud uuendused IT-tehnilistes lahendustes, kuivõrd pädevad asutused peavad tagama olukorra, kus nende poolt edastatav teave ei võimaldaks konkreetseid üksusi tuvastada ega sisaldaks isikuandmeid.

1.3. Algatuste õiguslik alus, vastuvõtmiseks vajalik häälteenamus nõukogus, subsidiaarsustähtaeg ning menetlemise kord ja ajakava

Määruse ettepaneku õiguslik alus ESRB, EBA, EIOPA ja ESMA asutamise määruste puhul on ELi toimimise lepingu artikkel 114 ning InvestEU meetme puhul ELi toimimise lepingu artikkel 173 ja artikli 175 lõige 3.

Õigusaktide vastuvõtmiseks on nõukogus vaja kvalifitseeritud häälteenamust.

Hispaanlaste eesistumisel ei toimunud EL nõukogus ühtegi arutelu. Samuti ei ole Belgia eesistumisel (BE PRES) toimunud EL nõukogus töögrupi kohtumisi. 2024. a jaanuari alguse seisuga ei ole ettepaneku osas ka poliitikaarutelu rahandusministrite tasandil (ECOFINis) toimunud.

Subsidiaarsustähtaeg on 24. jaanuar 2024. a.

1.4. Seos kehtiva õiguse, strateegiate, muu menetluses oleva riigisisese eelnõuga või valitsuse tegevusprogrammiga.

Määruse muudatused ei eelda Eesti riigisisese õiguse muutmist.

1.5. Seiskohtade ja seletuskirja koostajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Rahandusministeeriumi finantsteenuste poliitika osakonna nõunik Kristiina Kubja (5885 1398, kristiina.kubja@fin.ee) ja Euroopa Liidu poliitika talituse nõunik Mari Lahtmets (5885 1430, mari.lahtmets@fin.ee).

2 ETTEPANEKU SISU

2.1. ESRB, EBA, EIOPA ja ESMA asutamise määruste muudatused

Määruse (EL) nr 1092/2010, määruse (EL) nr 1093/2010, määruse (EL) 1094/2010 ja määruse (EL) nr 1095/2010 kavandatud muudatustega:

- nähakse ette, et liiduüleselt ELi finantssektori üle järelevalvet tegevad asutused (ESA-d, ESRB ja pädevad asutused) võivad jagada teavet, mida nad on saanud oma ülesannete täitmisel;
- välditakse finantsasutustele ja muudele aruandvatele üksustele esitatavate teabetaotluste dubleerimist olukorras, kus kahel või enamal asutusel on õigus koguda sama teavet;
- tagatakse, et järgitakse kõiki kohaldatavaid andmekaitse-, intellektuaalomandi- ja ametisaladuse hoidmise nõudeid;
- ei piirata ametiasutuste vahel juba toimuvat teabe jagamist, vaid pigem pakutakse lisakanal teabe jagamiseks;
- tagatakse, et komisjonil on juurdepääs finantsasutustelt ja muudelt üksustelt kogutud teabele tõenduspõhise õigusloome tarbeks (üksikuid üksusi tuvastamata ega sisalda isikuandmeid);
- soodustatakse innovatsiooni, võimaldades ESA-sid, pädevaid asutusi ja ESRB-d omal algatusel jagama teavet, mida nad saavad ELi või riiklike aruandluskohustuste raames, finantsasutuste, teadlaste ja muude õigustatud huviga üksustega, tingimusel et täidetud on nende andmete kaitsmiseks vajalikud eritingimused (ehk nad võivad jagada teavet muul otstarbel, kui seda algselt koguti);
- volitatakse ESA-sid süstemaatiliselt analüüsima kehtivaid aruandlusnõudeid ning kõrvaldama liigsed ja aegunud nõuded, vähendama aruandluskulusid ja kaaluma enne uute nõuete kehtestamist olemasoleva aruandluse taaskasutamist.

2.2. „InvestEU“ määruse muudatused

Määruse (EL) 2021/523 artikli 28 lõike 4 kavandatud muudatusega vähendatakse sagedust, millega rakenduspartneritel tuleb komisjonile esitada programmi „InvestEU“ rakendamise kohta aruandeid, kahelt korralt aastas korrale aastas.

EL ülest finantseerimisvahendit InvestEU rakendatakse erinevate rakenduspartnerite kaudu – nt Euroopa Investeeringuspank, Põhjamaade Investeeringuspank jt -, kes EL garantiifondi toel annavad garantiisid InvestEU eesmärkidel ellu viidatavate investeeringute rahastamiseks, lisades omapoolse rahalise panuse ja võimendades seeläbi EL garantiifondi kasutuse mõju. Seejuures antakse garantiisid niisugustele investeeringutele, millele turutõrgete tõttu ei ole olnud võimalik rahaturgudel nõ tavatingimustel garantiid saada.

InvestEU rakenduspartnerid on valitud läbipaistvate kriteeriumide alusel ning nendega on sõlmitud asjakohased lepingud, milles mh on sätestatud aruandlusega seotud ülesanded.

Praegu kehtib InvestEU rakenduspartneritele kohustus esitada EL garantiifondi vahendite kasutusega seotud aruandeid kord poolaastas, esitades mh info peamiste tulemusindikaatorite lõikes ning peamiste statistiliste ja rahaliste näitajate kohta. Ettepaneku kohase muudatusega pikendatakse aruandlusperioodi aastale.

2.3. Muudatuste rakendamine

Määrus on otsekohalduv ja jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas.

3 VASTAVUS SUBSIDIAARSUSE JA PROPORTSIONAALSUSE PÕHIMÕTETELE

Kuna asjaomased aruandlusnõuded on kehtestatud ELi õigusega, on neid kõige parem ratsionaliseerida ELi tasandil, et tagada õiguskindlus ja aruandluse järjepidevus. Sellega tagatakse võrdsed tingimused kogu ELi ettevõtetele ja ametiasutustele, kellele ettepanekust tulenevate aruandlusnõuete ratsionaliseerimine kasu toob.

Aruandlusnõuete ratsionaliseerimine muudab õigusraamistiku lihtsamaks, kuna sellega tehakse olemasolevatesse nõuetesse minimaalseid muudatusi, mis ei mõjuta laiema poliitikaeesmärgi sisu. Seepärast piirduakse ettepanekus nende muudatustega, mida on vaja tõhusama aruandluse tagamiseks, ilma asjaomaste õigusaktide olulisi elemente muutmata.

4 MÕJUDE KOKKUVÕTE

4.1. Mõju Finantsinspeksioonile

Ettepanek mõjutab Finantsinspeksiooni tegevust ka kriisilahendusasutuse funktsiooni täitjana (EBA ja ESMA määruse määratluse kohaselt on pädev asutus mh kriisilahendusasutus).

Ettepaneku mõju Finantsinspeksioonile: Finantsinspeksiooni halduskoormus võib suurenda seoses saabuvate andmepäringute mahu võimaliku suurenemisega järelevalvelise teabe saamiseks (vt joonist 1, kus on näha, kes on teabe jagajad ja teabe taotlejad). Kuna ettepanek hõlmab olemasoleva teabe jagamist, siis vähemalt ei tõuse Finantsinspeksiooni halduskoormus seoses küsitava teabe hankimisega. Selles osas jääb kehtima juba olemasolev õigusnorm, et ESA-del on õigus esitada pädevatelt asutustele teabenõue oma ülesannete täitmiseks vajaliku teabe saamiseks.

Vastupidiselt eelmisele lõikele Finantsinspeksiooni koormus ka väheneb, kuna Finantsinspeksioon ei pea esitama sama teavet ESA-dele ja ESRB-le mitu korda, kuivõrd viidatud asutused jagavad seda teavet omavahel. Kuna ettepaneku kavandatud meetmete eesmärk on hõlbustada andmete jagamist asutuste vahel ning vältida dubleerivaid ja liigseid teabetaotlusi, kaasneb sellega eelduslikult ka kulude kokkuhoid.

Kuna ESA-de eelarve üheks osaks on finantsturu osaliste järelevalve eest vastutavate liikmesriigi avalik-õiguslike asutuste kohustuslikud osamaksed, siis on oluline silmas pidada ka mõju ESA-de eelarvele, mille puhul võib avalduda mõju Finantsinspeksiooni tasutavatele osamaksetele ehk Finantsinspeksiooni eelarvele. Komisjoni hinnangul mõju ESA-de eelarvele puudub, kuna sätetega ei muudeta andmete jagamist finantssektori üle järelevalvet tegevate asutuste jaoks kohustuslikuks. Komisjon on rõhutanud, et andmete jagamine jääb jätkuvalt vabatahtlikuks ja toimub taotluse alusel. Samas on ettepanekus ka säte, mis ütleb, et teabe jagaja (ehk kellele taotlus esitati) peab teavitama sellisest teabevahetusest põhjendamatult viivitusega kõiki asjaomaseid finantsasutusi või muid pädevaid asutusi, mis tähendab täiendavat halduskoormust ja kulusid teabe jagajale, sh Finantsinspeksioonile. Komisjoni selgituste kohaselt on võimalik sõlmida kokkuleppeid kulude ja tulude jagamiseks teavet jagavate ja seda taotlevate asutuste vahel.

Taotleva asutuse jaoks tuleneb kulude kokkuhoid sellest, et ta ei pea enam teavet hankima muude kanalite kaudu, mis põhjustaks kulusid ka neile, kes peavad seda teavet esitama. Säte, mis käsitleb ühe asutuse valduses olevate andmete jagamist finantsasutuste, teadlaste ja muude õigustatud huviga üksustega, on vabatahtlik ega too komisjoni hinnangul samuti kaasa uusi kulusid ega halduskoormust.

Kuigi muudatused ei eelda asutuste organisatsioonilisi muudatusi, siis võivad pädevate asutuste puhul osutada vajalikuks teatud uuendused IT-tehnilistes lahendustes, kuivõrd pädevad asutused peavad tagama olukorra, kus nende poolt edastatav teave ei võimaldaks konkreetseid andmeid tuvastada ega sisaldaks isikuandmeid. Finantsinspeksioon on hinnanud, et välja oleks vaja töötada süsteem, mis aitaks andmeid töödelda, muuta ja koondada. Samuti tuleks rakendada muid aimatavuse kontrolli meetmeid, et kaitsta konfidentsiaalset teavet, sh

ärisaladust või intellektuaalseomandi õigustega kaitstud sisu. Eeltoodu toob Finantsinspektsioonile kaasa täiendava halduskoormuse ja kulu.

4.2. Mõju Eesti Pangale

Eelduslikult võib väheneda Eesti Panga koormus seoses sellega, et Eesti Pank ei pea esitama sama teavet ESRB-le, kuivõrd ESRB võib taotleda sama teavet näiteks EBA-lt. Kuna ettepaneku kavandatud meetmete eesmärk on hõlbustada andmete jagamist asutuste vahel ning vältida dubleerivaid ja liigseid teabetaotlusi, kaasneb sellega eelduslikult ka kulude kokkuvõtte.

4.3. Mõju Tagatisfondile

Kuna hoiuste tagamise skeemi haldav asutus on pädev asutus EBA ja ESMA määratluse kohaselt, siis ettepanekus esitatud muudatused mõjutavad ka Tagatisfondi, kuid nagu eelpool kirjeldatud, teabe jagamise ja taotlemise õigus sõltub ka sellest, millised on asutuste õigused teabele tulenevalt liidu õigusest. Seega võib Tagatisfondi halduskoormus tõusta, kui talle esitatakse rohkem teabetaotlusi, aga ka väheneda, kui asutused vahetavad omavahel teavet, mida nad muidu küsiks Tagatisfondilt.

4.4. Mõju finantsasutustele

Sihtrühma suurus: kõik finantsasutused (pangad, investeerimisühingud, kindlustusandjad, makseteenuse pakkujad jne), kes kuuluvad Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemi⁴ järelevalve alla ja kellega seotud teavet asutused jagavad.

Ettepaneku mõju finantsasutustele. Kuna kavandatud meetmete eesmärk on hõlbustada andmete jagamist ametiasutuste vahel ning vältida dubleerivaid ja liigseid teabetaotlusi finantsasutustele, kaasneb sellega eelduslikult ka finantsasutustele kulude kokkuvõtte, kuivõrd teatud teavet ei pea nad mitu korda esitama.

Lisaks antakse ettepanekuga ESA-dele ülesanne vaadata läbi komisjoni vastuvõetud asjakohaste regulatiivsete ja rakenduslike tehniliste standardite ning ESA-de väljaantud suuniste ja soovitude kohaldamine ning teha vajaduse korral muudatusettepanekuid, sealhulgas kõrvaldada liigsed või aegunud aruandenõuded. Seega võib aruandlusnõuete vähendamine tähendada finantsasutuse halduskoormuse vähenemist ja eelduslikult ka kulude kokkuvõtte.

Ettepaneku kohaselt jagavad ESA-d ja ESRB komisjonile põhjendatud taotluse korral ja igal üksikjuhul eraldi teavet, mille finantsasutused on neile liidu õigusest tulenevaid kohustusi täites esitanud. Väiksemate riikide puhul, nagu seda on Eesti, isegi kui ettevõtjate nimed on nõ anonüümsed, siis tulenevalt turuolukorrast võib olla lihtsalt tuvastatav konkreetne anonüümne isik (finantsasutus). Ettepanek ei paku kaitset isikutele, kes võimaliku lekke tulemusena võivad avalikuks saada. Samas võib kaudse mõjuna välja tuua asjaolu, et kui komisjon saab poliitika kujundamiseks ja mõjude hindamiseks finantsasutuste kohta kvaliteetsemat teavet, siis välja töötatud õigusnormid võtavad paremini arvesse turuolukorda ja finantsasutuste huve.

Kuna selliste isikute ringi laiendatakse, kellele finantsasutuste kohta käivat jagatakse, seab see ohtu järelevalvelise teabe konfidentsiaalsuse. Finantsjärelevalvet puudutav teave on nn turutundlik teave. Selle avalikuks saamine kasvõi vähesel määral ja ka üldistatud kujul võib mõjutada finantsasutuste varade väärtust, s.h. mõjutada tervel turul finantsinstrumentide hinda, kaasa tuua „pangajooksu“ jne.

4.6. Mõju InvestEU rakenduspartneritele ja garantiide taotlejatele

Käesoleva seisuga on InvestEU rakenduspartnerid European Investment Bank (EIB), The European Investment Fund (EIF), The Council of Europe Development Bank (CEB), The Nordic Investment Bank (NIB), The European Bank

⁴ Euroopa Finantsjärelevalve Süsteem on võrgustik, mis on koondunud Euroopa kolme järelevalveasutuse, Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu ja riiklike järelevalveasutuste ümber

for Reconstruction and Development (EBRD), Cassa Depositi e Prestiti Equity (CDP Equity, Itaalia), Caisse des Dépôts (CDC, Prantsusmaa), Instituto de Crédito Oficial (ICO, Hispaania), Cassa Depositi e Prestiti (CDP, Itaalia), Bpifrance (BPI, Prantsusmaa), Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK, Poola), Invest-NL (Holland), Garantiqa (Ungari), PMV (Flaami investeerimisfirma), Bulgarian Development Bank (BDB, Bulgaaria) ning Národní rozvojová banka / National Development Bank (NRB, Tšehhi Vabariik).

Seega, kuna rakenduspartnerite hulka ei kuulu ühtegi Eesti asutust, siis aruandeperioodi pikendamine ei mõjuta otseselt Eesti asutusi seoses aruande koostamise ja esitamisega. InvestEU kaudu garantiide jm finantsinstrumentide taotlejad on suures osas (Eestis seni sajaprotsendiliselt) eraettevõtted ning InvestEU aruandlus käib nende ja rakenduspartnerite vahel kogutava/liikuva info alusel.

4.7. Mõju riigisektorile

Ettepanekul puudub otsene mõju riigi eelarvele.

5 SEISUKOHTADE SELGITUSED

1) Toetame ametiasutuste ja finantsasutuste halduskoormuse vähendamist seoses samaväärsete teabetaotluste vähendamisega.

Ettepaneku üheks eesmärgiks on vältida dubleerivaid teabetaotlusi, mille puhul on mitmel asutusel volitus koguda finantsasutustelt või muudelt asutustelt samu andmeid (olenemata sellest, kas teised ametiasutused neid juba koguvad või mitte), kuid neil puudub seni selge õiguslik alus nende andmete omavaheliseks jagamiseks. Ehk näiteks selle asemel, et teine asutus küsiks sama teavet pädevalt asutusest või finantsasutustelt, peaks ta saama taotleda seda teavet asutusest, kes seda teavet on juba korra küsinud.

Andmete jagamine jääb ettepaneku selgituste kohaselt jätkuvalt vabatahtlikuks (ettepaneku teksti kohaselt see vabatahtlikkus nii selge pole) ja toimub taotluse alusel. Näiteks võib ESA-le teabe saamiseks taotluse esitada teine ESA, riiklik järelevalveasutus, Euroopa Keskpank, hoiuste tagamise skeeme haldav asutus, kriisilahendusasutus või AMLD kohast järelevalvet teostav asutus. Samas peab ka teavet taotleval asutusel olema õiguslik alus sama teabe saamiseks. Seega väheneks selliste asutuste, sh finantsasutuste halduskoormus, kes muidu peaks sama teavet mitmele asutusele esitama.

Ettepaneku kohaselt peab teavet jagav asutus põhjendamatult viivitusega teavitama teabevahetusest kõiki asjaomaseid finantsasutusi või muid pädevaid asutusi. Meie hinnangul tuleks kaaluda varianti, et teabevahetusest teavitab asjaomaseid asutusi teabe jagaja asemel teabe taotleja, kui on teabevahetuse huvipool.

Lisaks leiame, et isikute ring, kes saavad taotleda juurdepääsu konfidentsiaalsele teabele, on väga lai ning pole selgelt määratletud (tekst viitab näiteks „muudele pädevatele asutustele“, „muudele asjaomastele asutustele“ ja „muule Euroopa Järelevalveasutusele“). Vt seletuskirja joonist 1, et paremini aru saada isikute ringist, kes on teabe taotlejad ja jagajad. Samuti ei ole selge, mida täpselt tähendab „ülesannete täitmisel saadud teave“, mistõttu jääb teabevahetuse kohaldamisulatus ebatäpseks ning ka väga laia tõlgendusruumiga. Ettepanek ei ole selge ka selles osas, millistel juhtudel tuleks finantsasutusi käsitleda anonüümsetena ja millisel juhul mitte.

Samuti leiame, et täiendavalt tuleks ettepaneku menetluse käigus täpsustada, kas teavet jaganud asutuse kohustused lõppevad taotluse rahuldamisega ja andmete jagamisega või oma ülesannete täitmisel saadud teabele juurdepääsu võimaldamisega või tekib teavet jaganud asutusel kohustus jagatud andmete muutumisel (näiteks kontrolli tulemuste tagajärjel) sellest andmete kasutajaid (esialgseid taotlejaid) informeerida.

2) Toetame finantsasutuste anonüümsuse kaitsmist, kui ametiasutused jagavad Euroopa Komisjonile teavet finantsasutuste kohta ning kui finantsasutuste teabele antakse põhjendatud juhtudel juurdepääs teadlastele, finantsasutustele ja muudele isikutele innovatsiooni ja teadusuuringute eesmärgil.

Ettepanekus on sätestatud, et ESA-d ja pädevad asutused jagavad põhjendatud taotluse korral ja igal üksikjuhul eraldi komisjoniga teavet, mille finantsasutused on neile liidu õigusest tulenevaid kohustusi täites esitanud. Lisaks on täpsustatud, et ESA-d ja pädevad asutused edastavad selle teabe kujul, mis ei võimalda üksikuid üksusi tuvastada ega sisalda isikuandmeid.

Kuigi ettepaneku kohaselt peavad ESA-d ja pädevad asutused olema enne teabe edastamist veendunud, et finantsasutused ei ole tuvastatavad, tuleks ettepaneku menetluse käigus täpsustada, kas ESA-d ja pädevad asutused saavad ise keelduda teabe edastamisest, kui nad ei suuda tagada, et finantsasutus ei ole tuvastatav ning kuidas nad selles veenduvad, et finantsasutus ei ole tuvastatav. Eesti finantssektori väiksust arvestades ei pruugi olla raske aimata, millise üksuse kohta teatud teave käib. Näiteks, kui Eesti kindlustusturul tegutseb kaks elukindlustusandjat, siis tulenevalt turuolukorrast võib olla lihtsalt tuvastatav, millist kindlustusandjat on mõeldud. Vt selgitust ka järgmise punkti juures seoses isikute ringi laiendamisega, kellele teavet jagatakse.

Lisaks võivad ESA-d ja pädevad asutused anda oma ülesannete täitmisel saadud teabele juurdepääsu finantsasutustele, teadlastele ja muudele üksustele, kellel on õigustatud huvi sellise teabe vastu finantsteenustega seotud teadusuuringute ja innovatsiooni eesmärgil. Lisatingimustena on ette nähtud, et see teave peab olema selline, et andmesubjekt või finantsasutus ei ole tuvastatav. Samuti peavad andmed olema muudetud või koondatud või nende suhtes on rakendatud muud aimatavuse kontrolli meetodit, et kaitsta konfidentsiaalset teavet, sealhulgas ärisaladusi või intellektuaalomandi õigustega kaitstud sisu. Kui see teave on saadud muult asutuselt, siis võib seda teavet edasi jagada üksnes selle asutuse nõusolekul.

Ettepanekus ei ole selgitatud, kes on „muud üksused“, kellel võiks olla huvi sellise teabe vastu ning teiseks ei ole selge, kuidas hinnata õigustatud huvi teabele. Seega on isikute ring, kellele teavet jagatakse ja teabe ulatus ebamäärane. Järelevalveline teave on reeglina konfidentsiaalne, mistõttu peab olema järelevalvelisele teabele juurdepääs vaid põhjendatud juhtudel (eesmärgi, õigustatud huvi ja õiguslikku alust arvestades) ning nagu ettepanekus on selgitatud, teabele juurdepääsu andmine on vabatahtlik. See on vajalik, et tagada finantsturu sujuv toimimine, kuivõrd finantsjärelevalvet puudutav teave on nn turutundlik teave. Selle avalikuks saamine kasvõi vähesel määral ja ka üldistatud kujul võib mõjutada finantsasutuste varade väärtust, s.h. mõjutada tervel turul finantsinstrumentide hinda, kaasa tuua „pangajooksu“ jne. Seda ka juhul, kui nn turutundlik teave on avalikkusele teatavaks saanud mitmed aastad pärast mingeid sündmusi. Järelevalveasutustel kaob kontroll nende valduses oleva teabe üle, sest info, mis on juba edasi antud ei ole enam sedavõrd hästi kontrollitav (sh andmekaitse nõuete järgimine) ning suurem hulk isikuid saab juurdepääsu teabele, mis peaks olema rangelt konfidentsiaalne.

Kuigi ettepanek viitab, et juurdepääs võimaldatakse vaid olemasolevale teabele, ei tohiks seda tõlgendada nii, et see võiks käivitada finantsasutustele uute andmepäringu saatmise, et saada neilt spetsiifilise teavet, mida eeltoodud isikud võivad õigustatud huvi korral soovida (pole kooskõlas ettepaneku eesmärgiga seoses halduskoormuse vähendamisega).

Lisaks ei ole meie hinnangul ettepaneku puhul üheselt arusaadav, kas teabe puhul, mis sisaldab isikuandmeid, nähakse ette kitsendused võrreldes kehtiva õigusega, mille kohaselt on LR-ile õigus siseriiklikult määrata, kuidas andmetöötlus teadusuuringute eesmärgil käib. Komisjon on oma selgitustes viidanud eritingimustele seoses andmehalduse määrusega (EL) 2022/868, kuid mitte sellele, kuidas tuleks tõlgendada andmete töötlemist teadusuuringute eesmärgil kooskõlas määrusega (EL) 2016/679 ja liikmesriigi õigusega.

3) Toetame olemasolevate aruandlusnõuete asja- ja ajakohasuse regulaarset hindamist, et kõrvaldada liigsed ja aegunud aruandenõuded.

Toetame, et ettepanekuga volitatakse ESA-sid süstemaatiliselt analüüsima kehtivaid aruandlusnõudeid ning kõrvaldama liigsed ja aegunud nõuded, vähendama aruandluskulusid ja kaaluma enne uute nõuete kehtestamist olemasoleva aruandluse taaskasutamist.

4) Toetame InvestEU määruse muudatust, mille tulemusel selle finantseerimisvahendi rakenduspartnerite aruandlusperiood pikendatakse kuult kuult ühele aastale.

EL ülest finantseerimisvahendit InvestEU rakendatakse erinevate rakenduspartnerite kaudu – nt Euroopa Investeeringupank, Põhjamaade Investeeringupank jt -, kes EL garantiifondi toel annavad garantiisid InvestEU eesmärkidel ellu viidatavate investeeringute rahastamiseks, lisades omapoolse rahalise panuse ja võimendades seeläbi EL garantiifondi kasutuse mõju. Seejuures antakse garantiisid niisugustele investeeringutele, millele turutõrgete tõttu ei ole olnud võimalik rahaturgudelt nõ tavatingimustel garantiid saada.

InvestEU rakenduspartnerid on valitud läbipaistvate kriteeriumide alusel ning nendega on sõlmitud asjakohased lepingud, milles mh on sätestatud aruandlusega seotud ülesanded.

Praegu kehtib InvestEU rakenduspartneritele kohustus esitada EL garantiifondi vahendite kasutusega seotud aruandeid kord poolaastas, esitades mh info peamiste tulemusindikaatorite lõikes ning peamiste statistiliste ja rahaliste näitajate kohta. Ettepaneku kohase muudatusega pikendatakse aruandlusperioodi aastale. InvestEU elluviimise senise kogemuse kohaselt peaks see tagama piisava ülevaatliku andmestiku saamise EL garantiifondi kasutuse kohta, võimaldades samas vähendada InvestEU-ga seotud halduskoormust.

6 ARVAMUSE SAAMINE JA KOOSKÕLASTAMINE

Eesti seisukohtade välja töötamiseks paluti arvamust Eesti Pangalt ja Finantsinspeksioonilt. Eesti Pangal märkusi ei olnud ning Finantsinspeksiooni arvamus on lisatud käesoleva kirja lisasse.

Väljatöötatud seisukohad esitati teadmiseks ja soovi korral arvamuse avaldamiseks Justiitsministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooni ministeeriumile, Finantsinspeksioonile, Eesti Pangale, Tagatisfondile, Eesti Pangaliidule, FinanceEstoniale, Eesti Kindlustusseltside Liidule ja Eesti Kindlustusmaaklerite Liidule. Tagasiside esitasid Finantsinspeksioon (märkus seoses Finantsinspeksiooni kuludega), Justiitsministeerium (märkus seoses teadusuuringute eesmärgil andmetöötlusega) ja Eesti Pank (märkusi polnud).

Vt seletuskirja lisa 2.